

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

59. An Episcopus ex justa causa possit commutare pœnitentiam à
Pontifice impositam? Ex p. 9. tr. 9. & Misc. 4. res. 11.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76393)

pœnitentias, vel iis penitus omiſſis, ſit proſus inu-
alida, & nulla ex defectu iuriſdictionis; ſecus au-
tem dicendum videtur; quando ex neceſſitate, vel
iuſta cauſa adimpleri minimè poſſunt, tunc enim ex
benigna mente Pontificis, & rationabili eius præ-
ſumpta voluntate, non videntur ita formam ſapere
in propria ſpecie, quin non poſſint per æquipollens
præuia commutatione ab Epifcopo facta ante diſ-
penſationem compleri. Probatum primò, in motu
proprio Clementis V III. de largitione munerum,
Religioſis interdicitur, decernitur, vt recipientes mu-
nera ab iſtis, reſtitutione ipſa realiter non facta, ne-
que in foro conſcientiæ abſolui poſſint. Et tamen
Souſa in eius expoſitione num. 96. aſſerit, Reſerua-
tionem hanc eſſe intelligendam quoties moraliter
poſſint reſtituere.

2. Secundò in motu proprio Gregor. XIII. de
datis, vel acceptis pro iſtitia, vel gratia à Sede Apo-
ſtolica obtinenda, habetur, nullum eſſe admitten-
dum ad abſolutionis gratiam, niſi prius erogatum
ſit pauperibus, quantum ille dederit, vel acceperit.
Et tamen Nauarr. in Comment. illius, num. 38. ait,
eos poſſe abſolui, qui præ impotentia excuſantur à
reſtitutione. Idemque ſentit Molina, tom. 1. de In-
ſtitia diſputat. 92. colum. 3. verſ. Pona. Quo loco ha-
bet, motum hunc eſſe intelligendum, quando abſol-
uendus eſt potens reſtituere, & per illum ſtat quomi-
nùs reſtitutio ſequatur.

3. Tertio Tridentinum, ſeſſ. 25. de Reform. cap. 12.
habet, detrahentes decimas eſſe excommunicandos,
neque ab hoc crimine eſſe abſoluendos, niſi plena
reſtitutione ſecuta. Et tamen Nauarr. in Summ. cap.
de cinoſeptimo, numero 59. Molina tomo tertio, de
Inſtit. diſputat. 756. in fine. Manu. 1. tom. ſumm. ca-
pit. 87. num. 8. Hentiquez libr. 10. de excomm. capite
vigeſimo-octauo, numero primo, Comment. littera R.
exiſtimant, Decretum hoc eſſe tantum intelligen-
dum, quando is, qui decimas defraudauit eſt potens
commode reſtituere.

4. Nota, quod in dictis locis, Pontifices, & Con-
cilium Tridentinum vtuntur ablatiuo abſoluto, &
particula, Niſi, quæ quidem conditionem indu-
cunt ex leg. aſtatore Digest. de condit. & demonſtrat.
& ex leg. obligationum. §. conditio Digest. de oblig.
& cond. & ex leg. fideicommiſſ. Digest. de legat. 3.
& notat Barbola in leg. Tria, numero trigefimo-ſexto,
ſolut. matrimon. Conditio verò importat & indu-
cit formam, vt patet ex lege Memmius Digest. de con-
dit. & demonſtrat. & notat Felinus in capit. deli-
cta, numero ſexto, de reſcript. Valquius de ſuc-
ceſſ. creat. libr. primo, §. quarto, numero vigeſimo-ſexto,
Crauetta volum. 5. conſ. 930. numero ſeptimo, & alij.
Et tamen, hoc non obſtante, ex omnibus ſupradic-
tis apparet, quod ſi Confeſſario fuerit limitata fa-
cultas, vt non poſſit abſoluere, niſi prius ſatiſfacta
parte, vel adimpletis quibuſdam conditionibus, ad-
huc tamen poſteſt abſoluere ſi Pœnitens ſit morali-
ter impotens ad ſatiſfaciendum, neque poſſit adim-
plere dictas conditiones. Ergo à fortiiori idem di-

endum videtur, in noſtro caſu, commiſſa viden-
cet poteſtate à Dataria diſpenſandi in aliquo impedi-
mento Matrimonij præſcripta aliqua pœnitentia,
quæ præcedere debeat actum diſpenſationis; poſſe
adhuc diſpenſari, ſi pœnitentia illa ex graui morbo
vel alia iuſta cauſa adimpleri in propria ſpecie non
poſſit, commutante Epifcopo dictam pœnitentiam,
in aliud opus ſimile, adimplendum ante
actum diſpenſationis, non enim credibile eſt, in ca-
ſu de quo loquimur, velle Summum Pontificem
obligare ad impoſſibile, & denegare beneficium diſ-
penſationis ei qui non ex defectu voluntatis, ſed
ex impotentia pœnitentias iniunctas in propria ſpe-
cie adimplere minimè poteſt. Itaque dicendum eſt,
pœnitentias impoſitas à Dataria, formam quidem
ſapere, quia neceſſariò adimplendæ ſunt, vel in
propria ſpecie, ſi poſſunt, vel per æquipollens, ſi
non poſſunt præcedente commutatione Epifcopi.
Et hanc ſententiam in terminis ait Pater Theſaurus,
vbi ſuprà, docuiſſe M. Antonium Gemenſem in
Praxi, cap. 20. (in meo Codice eſt 25.) numero ſe-
cundo, qui teſtatur ita fuiſſe reſcriptum ab Vbe.
Sed hæc omnia diſputationis cauſa dicta eſſe volo;
nolo enim ſtylo, & praxi Datarie, & Pœnitentia-
riæ aduerſari.

RESOL. LIX.

An Epifcopus ex iuſta cauſa poſſit commutare pœni-
tentiam à Pontifice impoſitam? Ex part. 9. tract. 9.
& Miſc. 4. Refol. 11.

§. 1. CAſus eſt pro diſpenſationibus, quæ obli-
gentur in Pœnitentia; & affirmatiue reſ-
pondet Homobonus de Bonis in Conſultat. Conſ. Conſe-
cient. volum. 2. part. 5. reſp. 148. vbi ſic ait: Vicarius
cuiusdam Epifcopi, cui delegata eſt matrimonialis
diſpenſatio, quaſiuit an commutare poſſit pœnitentiam
à Summo Pontifice iniunctam viro inſeſculo
nobili, & delicato, vt operam ſuam in fabricam
Eccleſiæ conferat, &c? Reſpondi affirmatiue: Nam
neceſſitate vrgente, aut vtilitate ſuadente, pium eſt
interpretari, ſuperiorem facultatem commutandi,
aut etiam ipſam pœnitentiam relaxandi concedere, ſi
impoſſibilis, aut etiam difficilis, videtur; ex Gloſſ.
in capit. Tempora, vigeſimaſexta, quaſtione ſeptima.
Ita ille. Facit etiam pro hac opinione alia Gloſſa
in capit. Latorem 33. quaſtione ſecunda, Vide etiam
Zerolam in praxi part. 1. ver. Pœnitentia quaſtione
ſecunda. aſſerentem, ſtante iuſta cauſa, poſſe Epif-
copum mutare pœnitentiam impoſitam à Papa. Sed
hoc intellige cum Valero in Differentiis vtriuſque ſe-
ri ver. Diſpenſatio differet. 5. Si fiat cum vrgenti
cauſa, & non ſit facilis aditus ad ſuperiorem, qui
pœnitentiam impoſuit. Ego alibi hanc quaſtionem
pertractaui; & quia Praxis Pœnitentiæ eſt in con-
trarium, non auſus ſum affirmatiue ſententiæ adha-
rere: idè tu cogita.

In indice primo huius Tom. 1. vide Appendicem ad hunc Tract. 6. vbi reperies alias paucas qua-
ſtiones miſtas, & diſperſas per alios Tom. Tract. & Ref. que ſimul pertinent ad
hunc Tract. 6. de Satisfactione Sacramentali.